

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Att: Anne Kristin Fosli

FINANSDEPARTEMENTET	
27. JUN. 2005,	
Saksnr.	04/579-46
Arkivnr.	

Saksbehandler:
Line Andersen

Vår dato:
24.06.2005

Vår referanse:
05/00116-03
622/LA

Deres dato:
16.03.2005

Deres referanse:
04/579 Ø KnT

Høring av NOU 2005:5 Enkle signaler i en kompleks verden – Forslag til et nasjonalt indikatorsett for bærekraftig utvikling

Forbrukerrådet har mottatt NOU 2005:5 på høring og vil her komme med våre kommentarer. Forbrukerrådet ser at utvalget har gjort et grundig og godt arbeid med utgangspunkt i det mandatet utvalget fikk. Vår hovedkommentar er nok mest et kritisk til selve mandatet og handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21), fordi vi først og fremst savner et større fokus på bærekraftig produksjon og forbruk. Vi er imidlertid enige i mange av de konkrete vurderingene utvalget har gjort, og særlig i at enkelte indikatorer, som f.eks. bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier, bør utvikles videre for å gi et mer reelt bilde av utviklingen.

Forbrukerrådet har tidligere pekt på mangel av et helhetlig grep for å stimulere til bærekraftig produksjon og forbruk i Nasjonal Agenda 21. Dette gjenspeiles i det foreslåtte indikatorsettet, som i stor grad bare indirekte vil beskrive utviklingen av (bærekraftig) produksjon og forbruk. Dagens produksjon og forbruk skjer i hovedsak på tvers av landegrensener og kontinenter. Utvalget skriver selv innledningsvis at det "sannsynligvis (er) enighet om at en betydelig trussel mot en global bærekraftig utvikling er å finne i den skjevfordeling av ressurser som i dag eksisterer mellom rike og fattige land og mellom rike og fattige befolkningsgrupper og de konfliktene dette skaper". Utgangspunktet for Brundtlandkommisjonen som lanserte begrepet "bærekraftig utvikling" og beskrev behovet for en felles innsats både globalt og lokalt, var jo også de økende problemene knyttet til fattigdom og miljøbelastninger i et globalt perspektiv. Det er derfor vanskelig å se relevansen i å ta utgangspunkt i at indikatorsett skal beskrive utviklingen av nasjonalformuen.

Det sies videre at indikatorsettet skal videre være et hjelpemiddel for en politikk for bærekraftig utvikling, først og fremst den nasjonale politikken. Forbrukerrådet mener i likhet med andre sentrale aktører at det er viktig å vektlegge medvirkning fra hele samfunnet, jf. vårt felles innspill til indikatorarbeidet datert 30. mars 2004 (vedlagt). På denne bakgrunnen kunne vi ha tenkt oss at det ble lagt til noen tilleggsindikatorer som er mer direkte knyttet til både privat og offentlig forbruk, og som derfor kanskje ville gitt større oppmerksomhet og incentiver til å legge om til et mer bærekraftig forbruksmønster for både offentlige og private forbrukere.

Å finne gode og relevante indikatorer for bærekraftig produksjon og forbruk krever et grundig faglig arbeid i seg selv, men dette kunne forslagsvis ha vært indikatorer som f.eks. antall miljømerkede og økologiske produkter på markedet (indikerer både produksjon/tilbud og etterspørsel og er

UTGIVER AV:

Forbrukerrådet
The Consumer Council
of Norway

Postadresse:
P.b. 4594 Nydalen
NO-0404 Oslo

Besøksadresse:
Rolf Wickstrøms vei 15
0486 Oslo

Org. nr.
NO 871 033 382 MVA

post@forbrukerradet.no
forbrukenportalen.no

Publikumstelefon
815 58 200
Sekretariatet.
tlf: 23 40 05 00

proessorientert), forbruksnivå innen utvalgte sektorer (f.eks. mat, tekstiler og klær, transport, privat vs offentlig energibruk) og avfallsmengder. Økologisk fotavtrykk, som et pedagogisk dog ikke så presist uttrykk for bærekraften i vårt forbruk, hvor forbruket settes i et globalt bærekraftsperspektiv er omdiskutert, men burde fortsatt vurderes som et ledd i å skape større oppmerksomhet om denne politikken i hele samfunnet.

Til slutt vil vi gi vår tilslutning til at en forbedring av indikatoren knyttet til helse- og miljøfarlige kjemikalier bør prioriteres i en videreutvikling av indikatorsettet. Direkte bruk av kjemikalier i husholdningene står nok for en liten andel av de totale utslippene og tilførslene av helse- og miljøbelastende stoffer, mens problemene knyttet til diffuse utslipp fra stoffer i faste, bearbejdede produkter kanskje er større (eksempelvis miljøgifter som brommerte flammehemmere fra elektriske og elektroniske produkter). Utfordringen i å finne en god indikator er svært stor også ut fra at vi har manglende kunnskap om effektene av en stor andel av kjemikaliene på markedet (jf. bakgrunn for forslag til det nye kjemikaliregelverket i EU, REACH). Viktigheten av å finne en god indikator for dette problemområdet er ikke desto mindre.

Gro-Ellen Linnås
underdirektør

Med hilsen

for Forbrukerrådet

Line Andersen
rådgiver

Vedlegg: Indikatorer for bærekraftig utvikling, felles innspill fra HSH, Grønn hverdag, KS, LO, ForUM, Stiftelsen idébanken, GRIP og Forbrukerrådet, datert 30.03.2004.

Indikatorer for Bærekraftig Utvikling

- felles innspill fra HSH, Grønn hverdag, KS, LO, ForUM, Stiftelsen Idébanken, GRIP og Forbrukerrådet

30.03.2004

Ovennevnte organisasjoner har utarbeidet dette felles innspill til indikatorarbeidet. På grunn av begrensede ressurser har vi ikke behandlet spesifikke indikatorer, men noen av organisasjonene vil komme med egne innspill.

Vi har inndelt innspillet slikt:

1. Rammene for BU indikatorene
2. Kriterier for utvelgelse av indikatorer
3. Problemanalyse og mulig implementering.

1. Rammene for utvikling av BU indikatorene

Ekspertergruppen har fått et bredt mandat i et bredt politisk område.

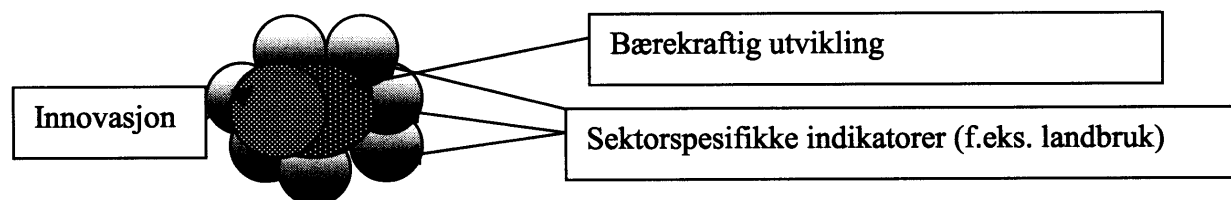
De indikatorene som nå velges vil være et resultat av en bred drøfting og vil ha en lang levetid. Det vil dermed være indikatorene som mer enn noe annet vil gi konkret innhold til begrepet bærekraftig utvikling. Selve utvelgelse av indikatorene må dermed betraktes som et kommunikasjonsstiltak. Og da blir spørsmålet: hvem er målgruppen? Hvem skal bruke indikatorene?

Stortinget er allerede definert som primær målgruppe for rapportering oppover. Men mandatet åpner for inkludering av andre aktører. Både BU strategien og handlingsplanen vektlegger viktigheten av medvirkning fra hele samfunnet. Som representanter for næringslivet, forbrukerne, fag foreninger, frivillige organisasjoner og kommunen, mener vi at indikatorene bør også være til nytte for disse (f.eks. motivasjon, benchmarking). I neste avsnitt presiserer vi hvordan.

Regjeringen har også satt i gang en handlingsplan for Innovasjon. Her er utvikling av indikatorer for innovasjon inkludert. Vi mener at Innovasjon og Bærekraftig Utvikling har mange fellespunkter, uten å være overlappende. Indikatorutviklingen bør dermed koordineres slik at indikatorene til sammen gir et komplett bilde uten unødig overlapp.

Til sammen vil disse indikatorer dermed også kunne brukes i arbeid med Langtidsplanen og dens eventuelle avløser (trend- og perspektivanalysen).

Følgende bilde kan illustrere sammenhengen mellom indikatorsystemene:

2. Kriterier for utvelgelse av indikatorer

Det bør legges vekt på følgende ved valg av indikatorer:

- Indikatorene bør fremme **kommunikasjon** mellom aktørgruppene og **klargjøre hva menes** med bærekraftig utvikling. De må derfor kunne presenteres på en enkel måte. (Se: UK headline rapportering nov 2003¹). Oppdeling i overordnede (sammensatte) indikatorer og tilleggsindikatorer kan være en løsning.
- De må kunne brukes som **beslutningsverktøy** av de enkelte aktører.
- **Nytte for noen**: det bør være mulig å besvare spørsmål som "I hvilken situasjon vil denne indikator være nyttig?" for alle indikatorer.
- Aktører som skal **motiveres** til NA21 arbeid må kunne finne "sine" indikatorer for tilbakemelding om de går i riktig veien. Dette gjelder både næringslivet og kommune. Det bør være mulig for disse å dra nytte av tallgrunnlaget til sammenligning og benchmarking.
- Det bør være mulig å både se **aggregerte** tall på nasjonalt nivå og brette disse opp ift **faktor** (f.eks. CO2 innenfor klimaeffekt), **geografisk** (fylke, kommune) og **sektorvis** (bransjer, bedrifter). Hensyn må tas til konfidensialitet.
- **Tilgjengelighet** av både aggregerte og mer detaljerte tall bør være lett (Internett, nedlasting av Excel filer etc.) slik at disse kan brukes av journalister, forskning, skoler og virksomheter. Konkurransinstinkt må stimuleres!
- Internasjonalt arbeid med indikatorer fokuserer mye på tilstandsindikator. Vi mener at vi bør også ha indikatorer knyttet til **handling/miljøbelastning**, fordi det er handlingsmønstre som må endres.
- **Kostnadseffektivitet**: Datagrunnlaget, inkludert eventuell ny data, bør samles et sted (SSB). Det er videre viktig å **unngå dobbeltarbeid** for de som skal rapportere inn data/utvikling på indikatorer og viktig å **prioritere** (man må velge bort noe for å kunne velge noe annet).
- Vurder et system med **kjerneindikatorer** og **tilleggsindikatorer**, hvor sistnevnte kan være mer tilrettelagt for ulike aktører.
- **Tema**: Vi savner blant annet temaer som energiproduksjon og -forbruk, bærekraftig forbruk og produksjon og ressursforvaltning i arbeidet så langt. Disse kan lett inkluderes i de kategorier som er foreslått.

3. Problemanalyse og mulig løsning

Vi har tatt for oss en aktuell indikator for å vise utfordringen knyttet til oppgaven. Eksemplet er ikke faglig kvalitetssikret, men tatt med for å belyse problemstillingen:

Indikator: utslipp av klimagasser.

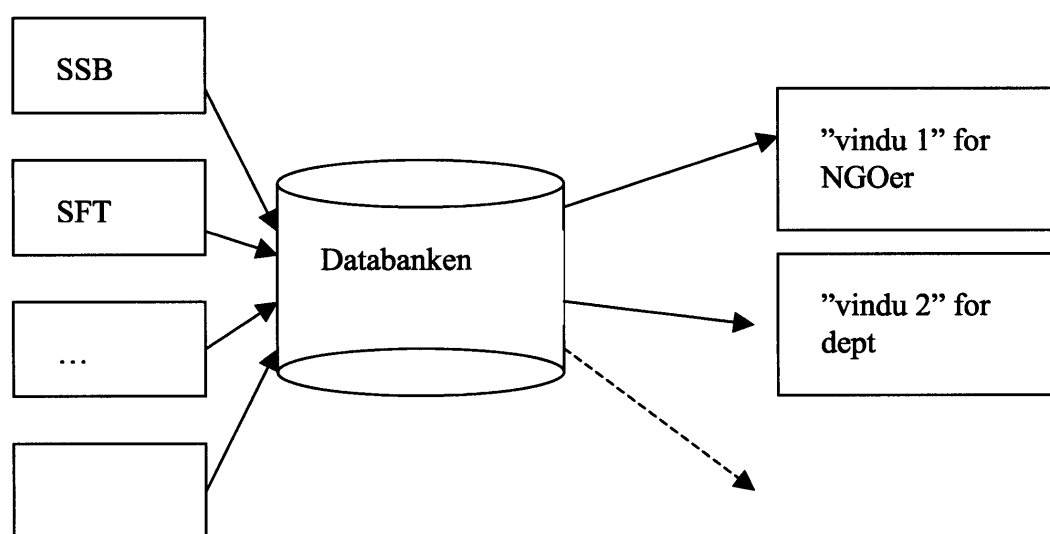
Aktørgruppe	Oppgave	Relevant indikator
MD – internasjonal avdeling	Rapportering av avvik fra Kyoto forpliktelse	Total utslipp av klimagasser
MD – forurensnings-avdeling	Utvikling av tiltaksplan for å oppnå Kyoto målsetningene	Utslipp/bransje
Miljøvernssjef i Oslo kommune	Prioritering av tiltak for redusert klima utslipp	Bransjevis oppdeling av klimautslipp på geografisk område Oslo
Journalist i	Hvilke kommune har høyest klimagass	Utslipp/innbygger oppdelt

¹ <http://www.sustainable-development.gov.uk/indicators/headline/pdf/qolbar-nov2003.pdf>

Aftenposten	utslipp	geografisk
Finansdepartementet	Rapportering til FN om "decoupling" (oppfølging av bærekraftig produksjon og forbruk) (jfr. UK høringsnotat om indikatorer for BFP ²)	Tidsserier utslipp/BNP
Virksomhet X	Hvordan ligger jeg i forhold til andre i samme bransjen?	Utslipp/omsetning for bransjen anonymisert
Enkeltperson/ forbruker	Hvor mye bidrar jeg med? Hvor mye utgjør utslipp av klimagasser fra ulike deler av mitt forbruk?	Utslipp fra privat forbruk/ innbygger evt. fordelt på ulike forbruksområder (daglig transport, feriereiser, energi i bolig, mat)

Det vi ser fra dette eksemplet er at det samme datagrunnlaget settes sammen på forskjellige måte for å tilfredstille de forskjellige behovene.

Global Reporting Initiative (GRI), et FN-opprettet samarbeid med mål å standardisere CSR rapportering fra virksomheter har allerede identifisert problemet at forskjellig interessehavere har forskjellig interesse i informasjon fra virksomheten. Samtidig ser de at flere og flere vil hente informasjon elektronisk. De arbeider dermed med en modell hvor informasjon gjøres tilgjengelig i en forholdsvis "rå" form av virksomhet slik at det kan utvikles brukertilpassede analyse verktøy ("vinduer") til samme data:

² <http://www.defra.gov.uk/corporate/consult/scp-indicators/consultdoc.pdf>

